

Boris Németh

Na ceste
On the Road

Kniha, ktorú držíte v rukách, predstavuje výber fotografií Borisa Németha od roku 2007. Iba krátko predtým začal ako fotoreportér spolupracovať s časopisom *.tyždeň*, ktorý je mnohými považovaný sa ukážkový obrazový žurnál. V roku 2008 absolvoval Boris Németh štúdium na Katedre fotografie a nových médií na Vysokej škole výtvarných umení v Bratislave a približne v tomto období vznikli aj prvé snímky uverejnené v tejto knihe.

Ako fotoreportér, ale aj pri iných príležitostiach, trávi naozaj veľa času na cestách po Slovensku aj Európe. Aj z redakcie ho najčastejšie vysielaajú na miesta, kde sa niečo deje. Boris Németh pritom je typický „street photographer“, teda fotograf ulice. Príležitostnú reportérsku prácu sa snaží premeniť na dokumentárne svedectvo.

„Fotografia ulice“ ako určitý štýl či smerovanie existuje desaťročia a postupne sa mení. Némethove snímky možno začleniť do novšieho prúdu, ktorý sa sformoval v 90. rokoch 20. storočia, osobitne v prvých rokoch 21. storočia. Na Slovensku sa takáto fotografia prvýkrát objavila v diele dnes už medzinárodne uznávaného fotografa Martina Kollára. Avšak, fotografia ulice ako taká, má dlhšiu históriu. V americkej fotografii mala silné zastúpenie v 50. a 60. rokoch 20. storočia, no viaceré dokumentárne projekty tohto typu vznikali aj skôr.

„Fotografia ulice dnes“ (*street photography now*) v niečom nadväzuje na svoju predchodkyňu, v niečom je však iná. Jej súčasná podoba zodpovedá fragmentárnosti a pestrosti súčasného sveta, roztrieštenosti vizuálnych dojmov, ktoré na nás doliehajú. Nemecký fotograf Wolfgang

Zurborn si pri fotografovaní v Číne zaznamenal: „Život v uliciach Pekingu či Šanghaja vyzerá ako hustá koláž znakov, ľudí a štruktúr, ktorú nie som schopný na prvý pohľad dešifrovať.“¹ Preludnené čínske mestá sú dozaista výstižným obrazom súčasnej civilizácie, no podobný dojem môžu vyvolať aj miesta, ktoré sú vzdialené od jej epicentier. Napríklad aj slovenský vidiek v posledných dvoch desaťročiach, obzvlášť, keď je zaznamenávaný Borisom Némethom.

Pocit navrhovania protichodných znakov a signálov podporujú aj farebné skrumáže, vyostrené farebné akcenty a kontrasty súčasnej dokumentárnej fotografie. Sú známe, okrem iného, aj zo záberov Martina Parra, ale nájdeme ich aj na snímkach Borisa Németha. Má nielen zmysel pre náročné kombinácie farebných plôch a zhlukov, ale dokáže uplatniť aj osamelý farebný akcent na monochrómnom či málo farebnom pozadí.

Typickou črtou súčasnej fotografie ulice je aj únik od vy-pointovaných významových kontrastov, časté kompozičné marginalizovanie či rozptýlenie významových stredobodov.

Americký fotograf Richard Kalvar v tejto súvislosti hovorí o všeobecnej kategórii „nearanžovaných snímok“ a osobitnej podkategórii „nič dôležité sa nedeje“. Napoly reportážna, napoly dokumentárna fotografia súčasnosti síce ešte často zaznamenáva rozhodujúce okamihy, aké poznáme z minulosti, no objavujú sa v nej aj zábery, v ktorých sa na prvý pohľad nič zvláštne nedeje. Martin Kollár tento spôsob práce opisuje ako záujem o „obyčajných ľudí vo chvíľach, ktoré nie sú ničím zvláštne“.

On bol pri zrode tohto štýlu – štýlu, v ktorom rozhodujúce okamihy vznikajú pri zdanlivo úplne nedôležitých situáciách. Chcel fotografovať „veselé a bizarné situácie, ktoré sú súčasťou každodenného života“, no ukázal tým viac, než len veselosť, bizarnosť či každodennosť. A táto „veselá bizarnosť“ alebo „príležitostné absurdity, ktoré prebývajú v životoch obyčajných ľudí“ (David Gibson) dozaista inšpirovali aj mnohé fotografie Borisa Németha.

Je v tom však ešte čosi navyše. Vystihla to americká fotografka Melanie Einzig, keď napísala: „V dobe, keď sú populárne inscenované príbehy a rendrované obrazy², som nadšená tým, že život sám o sebe ponúka situácie zvláštnejšie a krajšie ako všetko, čo by som mohla naplánovať.“

V posledných rokoch totiž vzniká zvláštny druh dokumentárnej fotografie. Akoby v sebe obsiahol nasýtenosť inscenovanými príbehmi, rendrovanými obrazmi. Je to typ dokumentu, ktorý zodpovedá virtuálnemu svetu počítačových hier a animácií. Zrejme nie je náhodou, že fotograf, spolu s grafickým dizajnérom, vybral na obálku tejto knihy záber z akcie, ktorá mala propagovať *Anime Show*. Festival japonskej kultúry, anime, mangy, sci-fi a fantasy sa konal v Bratislave v roku 2012. Snímka zobrazuje reálny svet Bratislavy so zdedenou urbanistickou štruktúrou socializmu, s postkomunistickým, či s všeobecne slovenským, neporiadkom a zanedbanosťou. Na popraskaných a vykývaných dlaždiciach sa pohybujú bizarné oživené figúry z japonských animovaných filmov. V pozadí vidieť na displeji elektronický nápis IntError, t.j. vnútorná chyba akéhosi komunikačného systému. Poruchy a mimovoľné nedorozumenia v komunikácii sa stávajú Némethovou

klúčovou témou, podobne ako obraz globálnej civilizácie, avšak, s priznanými a jasne definovanými lokálnymi štruktúrami.

Autor v rámci pracovných povinností často fotografuje miesta, na ktorých sa schádza viac ľudí – zhromaždenia, slávnosti, rituály. Zaznamenáva obvyklé reportérske témy, ako napríklad politické manifestácie, protikorupčné protesty, „pochody za národ“, voľby, korporatívne akcie, folklórne slávnosti, cirkevné sviatky a obrady, ale aj rôzne prejavy pohody a relaxu – hudobné festivaly, diskotéky, letecké dni či inscenované korunovačné slávnosti. V jeho záberoch sa pritom často objavuje cudzorodý moment či zvláštna situácia a aj ľudia v reálnych scénach niekedy pripomínajú postavy z umelého sveta počítačových hier.

Pocit „príležitostnej absurdity“ fotograf dosahuje už zaužívaným reportérske postupom – zachytáva súbežne prebiehajúce, ale vzájomne nesúvisiace deje. Účastníci Pochodu za národ s vlajúcimi zástavami obchádzajú v stiesnenom priestore zastávku mestskej hromadnej dopravy s elegantným dizajnom firmy J. P. Decaux, na ktorej čakajú očividne nezúčastnení, duchom neprítomní ľudia. Na ďalšom zábere sú už účastníci pochodu zhromaždení pred Prezidentským palácom, vystavujú na obdiv obvyklé znaky a emblémy – gardistický dvojkríž a portréty nie príliš kompatibilných osobností zo slovenských dejín (L. Štúr, A. Hlinka, J. Tiso). Uprostred sa však zjaví podivný chlapík, v rukách mu svieti veľká igelitová taška s nápisom Billa dnes. Niečo sa pokúša povedať, okolostojaci sú mierne pobavení. Celá situácia, rámcovaná mediálnou výbavou – ruchovými mikrofónmi a kamerou, vyznieva

¹ Všetky citáty uvedené v tomto texte pochádzajú z knihy *Street Photography Now*. Zost. Sofie Howard a Stephen McLaren. Vyd. Thames & Hudson, London 2010.

² Obrazy, vytvorené na základe počítačového 3D modelu.

akosi neprimerane, takmer odľahčene, veselo – aj vďaka zastúpeniu vzájomne protichodných znakových sústav.

V Némethových snímkach vytvára pozadie z „neúčastných“ textov a emblémov ďalšiu, často paradoxnú významovú rovinu. V živej fotografii ulice to nie je novinka. Náhodné textové intervencie do prostredia využíval vo svojich snímkach už Robert Frank. Boris Németh podobne, ako napríklad David Gibson pracuje s textami často nenápadne, avšak účinne.

Obrnení príslušníci zvláštnych jednotiek dozerajúci na priebeh Dúhového pochodu stoja pred nápisom Slovenská reštaurácia. Nad padlými vojakmi v inscenovanej rekonštrukcii oslobodenia Bratislavy počas druhej svetovej vojny svieti na neďalekej budove nápis FOR RENT. Účastníčky cyrilo-metodských slávností v Nitre, oblečené v ľudových krojoch, prechádzajú popod výrazným nápisom BANKOMAT, iné, spievajúce v ženskom zbore, sú zoradené pred budovou cestovnej kancelárie s nápisom TURANCAR.

V Némethových fotografiách sa ľudia, ktorí sa snažia dodržiavať tradičné ľudové zvyklosti a kresťanské obrady, akoby ocitli vo svete, ktorý už nie je ich, ktorý sa vymkol z „odkazu tradície“. Zdá sa pritom, že sa to stalo bez toho, aby si to uvedomili alebo aspoň všimli.

Boris Németh kombinoval texty a dokumentárne fotografie už v projekte, ktorým ukončil štúdium fotografie na vysokej škole. V súbore *Slovníkový dokument* (2007) priradovoval jednotlivé fotografie k definíciám rôznych profesií

a pojmov z anglického výkladového slovníka. Fotografie často rozširovali či rozvíjali pôvodný obsah definícií prostredníctvom paradoxu. Mnohé jeho neskoršie dokumentárne fotografie vyznievajú podobne. Napríklad, na snímke z Košíc je nápis Kultúra nášho mesta sa rodí v tvojom srdci. Istá kresťanská organizácia ho umiestnila v nanajvýš nevhodnom a provizórnom prostredí – uprostred stavbárskeho neporiadku. V interiéri kostola v Liptovskej Tepličke sa zas premietne na viacdielny reliéf Adorácie Krista, vytvorený v štýle nevelmi vydarenej, umiernennej moderny, bežný text z počítačovej komunikácie Shutting Down, Please Wait – vypínam, počkajte prosím. Pri pohľade na sémanticky vyprázdnené výtvarné dielo nám môže napadnúť otázka: Čo sa v skutočnosti vypína a aký druh spojenia sa tu ruší?

Téma dvoch súbežných, avšak vnútorne nesúvisiacich možností spojenia či „technológií“ na komunikáciu, sa na fotografiách Borisa Németha objavuje niekedy aj bez priamej ľudskej prítomnosti.

Na zábere neďaleko Stropkova vo východoslovenskej krajine odsúva prútený kríž, umiestnený na svahu neďaleko cesty, do pozadia veľký reklamný pútač firmy TESLA Stropkov. Tá má vo výrobnej náplni práve technické prostriedky komunikácie. V zábere krajiny neďaleko Ružomberka vidno na svahu príkreho kopca – takého, aký sa často objavuje v neskorých obrazoch klasika slovenskej moderny Ludovíta Fullu – cintorín s veľkým krucifixom v popredí. Avšak, dominantným prvkom kompozície sú mohutné stožiare diaľkového elektrického vedenia prechádzajúceho v bezprostrednej blízkosti cintorína. Akousi

pointou celého obrazu je výrazný náhrobok v popredí, nesúci meno Klement Surový. Nutne si spomeniete na legendárneho zbojníka z Jánošíkovej družiny Surovca, ale aj na iného „surového“ Klementa, Klementa Gottwalda, prvého robotníckeho prezidenta, ktorý začal politickú kariéru v neďalekých Vrútkach.

Aktuálny stav kresťanských alebo folklórne-kresťanských tradícií je téma, ktorá Borisa Németha osobitne priťahuje a inšpiruje. Venoval jej dva obsiahle fotografické súbory – *Veľká noc v Liptovskej Tepličke a Slávnosť príchodu relikvie svätého Dona Bosca* spolu s *Posviackou sochy Dona Bosca* v Žiline (2012).

Zábery z nich sú v knihe roztrúsené na viacerých miestach. Prvý súbor približuje rôzne fázy veľkonočných obradov v liptovskej dedine, kde voľakedy vznikli najpôsobivejšie cykly popredného slovenského fotografa Martina Martinčeka – od vigílií na Bielu sobotu (s pôsobivou, takmer „martinčekovskou“ snímku udržiavania ohňa pri krucifixe pred kostolom) až po obvyklú surovosť tradičných oblievačiek počas veľkonočného pondelka.

Závažnejší je cyklus rituálov spojených s postavou Dona Bosca. Do popredia opäť vystupuje téma komunikácie, tentoraz ako prienik nových médií do tradičných zvyklostí a obradov. Fotografovi neunikne fakt, že vosková figurína svätca, prevážaná v sklenenej rakve, sa stáva objektom mediálnej pozornosti, príležitosťou na získanie snímok na pamiatku. Deti si ju fotografujú mobilnými telefónmi alebo sa dajú odfotografovať rodičmi. Je to zvláštna obdoba mechanického, bezmyšlienkovitého, turistického či spomienkového fotografovania sa s „celebritou“.

V danej súvislosti sa obzvlášť vynára otázka zmyslu toho všetkého. Možnosť mystického spojenia je druhoradá, pomaly zaniká v šume mediálnej prevádzky.

Z fotografickej prehliadky dobových absurdít, nevyžiadaných spojení a kúziel nechceného, akoby vyplynulo, že Boris Németh nepriamo polemizuje s dlhodobým projektom svojho učiteľa Luba Stacha *Slovensko – tajomná a spirituálna krajina*. No nie je to celkom tak. Pretože, aj keď sa pohybuje a fotografuje na cestách takmer po celej Európe, ako autor je najviac doma na Slovensku. Napokon, názov jeho rozsiahleho, iba neďávno dokončeného cyklu *Slovakia I'm Lovin' It*, to dokazuje. Pravda, názov cyklu, podobne ako viaceré jeho fotografie, nie je myslený až tak vážne. Ale napriek všetkým tým „veselým a bizarným“ záberom, sú jeho najlepšie snímky azda tie, ktoré akoby jedným ťahom, zodvihnutím kamery, náhlou zmenou stanoviska či uhla pohľadu toto všetko popreli či prekonalí a odkryli nám niečo za oponou bežne vnímaného sveta. Sprítomňujú nám iný druh paradoxu a myšlienkového otvorenosti než ten, ktorý ponúka obvyklý rámeč ľudských aktivít. Vierohodným spôsobom nám fotografie ponúkajú akýsi okamžitý náhľad do iného sveta, ktorý popri tom našom možno existuje, možno nie, avšak otázku jeho existencie ponechávajú otvorenú.

V podaní Borisa Németha vidíme, okrem priehľadov do Európy, najmä súčasné Slovensko rozvírené krátkodochými politickými vášňami, vytrvalo atakované často iba skromnými konzumnými lákadlami, ale stále je to ešte krajina, z ktorej je blízko aj k iným svetom.

Aurel Hrabušický

Berlin
2008

Východná
2012

Paris
2008

Brezno
2011

Košice
2013

Liptovská Teplička
2007

Terchová
2009

Bratislava
2013

Chernihiv
2010

Žilina
2013

Bratislava
2012

Žehra
2009

Hoorn
2009

Hunkovce
2011

Biely potok
2010

Sliach
2012

Ostrava
2013

Novigrad
2009

Bratislava
2013

Východná
2012

Den Haag
2009

Bratislava
2012

Oslo
2011

Bratislava
2010

Nitra
2012

Bratislava
2013

Podakovanie

V prvom rade by som sa chcel poďakovať mojej rodine, Janke a najbližším priateľom. Rád by som sa poďakoval aj Aurelovi Hrabušickému za podporu a dôveru, ktorú ku mne má, priateľom z časopisu .týždeň: Robovi Cseremu, Vladimíre Pčolovej, Štefanovi Hríbovi, Elene Akácsovej a Federike Homolkovej za všetky možnosti a výzvy. Ľubovi Stachovi za to čo ma naučil, Janovi Viazaničkovi, Miriam Petránovej, Filipovi Vančovi a Borisovi Melušovi za všetky rozhovory a rady.

Acknowledgements

First of all, I would like to thank my family, Janka and my closest friends. I would also like to thank Aurel Hrabušický for the support and trust he has shown me; and my friends from .týždeň: Robo Csere, Vladimíra Pčolová, Štefan Hríb, Elena Akácsová and Federika Homolková for all of the opportunities and challenges they have given me. To Ľubo Stacho for everything he's taught me, and to Jano Viazanička, Miriam Petrán, Filip Vančo and Boris Meluš for the discussions and advice.

Boris Németh: Na ceste / On the road

Fotografie / Photographs by Boris Németh
Text / Text by Aurel Hrabušický
Zostavil a graficky upravil / Edited and designed by Boris Meluš
Preklad / English translation by Elena & Paul McCullough
Korektúry a redakcia / Text edited by Jana Hoffstädter & Jana Németh
Tlač / Printed by Finidr, Český Těšín
Papier / Paper LuxoArt Samt
Písmo / Typeface F Grotesk, Nanami Rounded

Vydalo / Published by Vydavateľstvo O. K. O., Bratislava
v spolupráci s / in cooperation with Vydavateľstvo SLOVART, spol. s r. o.
Distribúcia / Distribution www.slovart.sk

Texts and Photographs © by authors
First Edition © 2013 by Vydavateľstvo O. K. O.

Všetky práva vyhradené. Žiadna časť tejto publikácie nesmie byť nijakou formou reprodukováaná, kopírovaná, rozmnožovaná alebo elektronicky šírená bez predchádzajúceho písomného súhlasu vydavateľa. / All rights reserved. No part of this publication may be reproduced or copied in any form without the prior written consent of the publisher.

ISBN 978-80-88805-13-7
EAN 9788088805137

Boris Németh was born in 1979 in Šala, Slovakia. He studied photography at the Academy of Fine Arts and Design in Bratislava. He completed his post-graduate studies in 2011 and currently works there as a part-time teacher of photojournalism. He has worked at .týždeň magazine as a photojournalist since 2006, while exhibiting in Slovakia and abroad. In addition to winning several photography awards, he is represented in the collections of the Slovak National Gallery and the VÚB Foundation. He has worked with documentary and photojournalism in several authorial cycles and series. On the Road is a new selection from his work from 2007 to 2013. He lives in the town of Svätý Jur with his wife, Jana.

Boris Németh sa narodil v roku 1979 v Šali. Fotografiu študoval na Vysokej škole výtvarných umení v Bratislave, kde v roku 2011 ukončil doktorandské štúdium. V súčasnosti na škole pôsobí ako externý pedagóg reportážnej fotografie. Vystavoval na Slovensku aj v zahraničí, získal viaceré fotografické ocenenia a je zastúpený v zbierkach Slovenskej národnej galérie a Nadácie VÚB. Od roku 2006 je fotografom v časopise .týždeň. Dokumentárnou a reportážnou fotografiou sa zaoberal aj vo viacerých autorských cykloch a sériách. Kniha Na ceste je novým výberom jeho tvorby z obdobia 2007 až 2013. Žije s manželkou Janou vo Svätom Jure.

www.borisenemeth.com

Fotografie Borise Németha mám rád.
Jsou úsměvné. Jen však do chvíle, než
se do nich ponoříme a přečteme si je.
Odkud facka přiletěla? Chvíli znejistíme.
Musíme se znovu nadechnout a humor
nám pěkně zhořkne. Život až na dřevě.

Jindřich Štreit

I like Boris Németh's photographs.
They're cheerful. But only until we delve
below the surface and read them.
Where did that slap in the face come from?
For a moment we are uncertain. We take
another breath and the humor becomes
bitter. Life stripped to the marrow.

9788088805137